

Titulació	Tipus	Curs
Arqueologia	OP	3

Professor/a de contacte

Nom: Pedro Castro Martínez

Correu electrònic: pedro.castro@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Sense requisits previs.

Objectius

Es revisaran les claus socials de l'estructuració arquitectònica i de la configuració econòmica i polític-ideològica dels espais socials en els assentaments.

Sobre bases teòric-metodològiques encaminades al desenvolupament de l'Arqueologia Social, es parlarà especialment de l'expressió material de les pràctiques socials, des de la producció arquitectònica (terrenys, matèries, tecnologies i treball) a les activitats realitzades en els conjunts socials, i la seva articulació en unitats arquitectòniques relacionades amb determinats col·lectius, així com a l'organització dels espais en els assentaments (urbanisme).

Es presentaran i analitzaran alguns casos de societats àgrafes, objecte d'estudis des de l'arqueologia prehistòrica, que il·lustrin els temes tractats, en geografies i temps diferents.

Resultats d'aprenentatge

1. CM18 (Competència) Identificar l'impacte social, econòmic i mediambiental en el passat i en el present dels diferents processos de canvi ocorreguts a la prehistòria a partir d'una avaluació crítica de l'evidència arqueològica de diferents períodes i àmbits geogràfics.
2. CM19 (Competència) Exposar la participació de les dones a les societats prehistòriques de l'Àfrica, Euràsia i Amèrica i la construcció social de les relacions de gènere i la divisió sexual del treball.
3. KM28 (Coneixement) Argumentar les aportacions i les implicacions de les principals propostes teòriques de l'arqueologia (arqueologies tradicionals, processuals, postprocessuals, feministes i marxistes) sobre les societats dels diferents períodes de la prehistòria de l'Àfrica, Euràsia i Amèrica.
4. KM29 (Coneixement) Organitzar cronològicament l'aparició dels diferents tipus arquitectònics, els complexos principals d'indústria lítica tallada i els conjunts ceràmics, arqueozoològics i arqueobotànics més rellevants de la prehistòria europea.

5. KM30 (Coneixement) Caracteritzar els principals processos històrics de les societats prehistòriques en relació amb els efectes paleoambientals i socials, identificant les aportacions de les investigacions arqueològiques recents als coneixements previs.
6. KM31 (Coneixement) Reconèixer els biaixos androcèntrics en representacions de la prehistòria i en les propostes de divulgació per a desenvolupar anàlisis inclusives que reconguin els rols de les dones i la divisió sexual.
7. SM30 (Habilitat) Analitzar les societats prehistòriques de forma crítica per a identificar els processos d'inferència seguits, els biaixos dels diferents models teòrics i les potencialitats i les limitacions dels registres existents.
8. SM31 (Habilitat) Sintetitzar l'aportació dels diferents factors als processos de canvi social i d'impacte mediambiental dels diferents períodes de la prehistòria, especialment europea.
9. SM32 (Habilitat) Elaborar hipòtesis sobre períodes de la prehistòria de l'Àfrica, Euràsia i Amèrica a partir del reconeixement, la interpretació crítica i la síntesi de registres procedents d'intervencions arqueològiques.

Continguts

1.-L'ESPAI SOCIAL I LES PRÀCTIQUES SOCIALS.

- Arqueologia dels Assentaments com a Arqueologia Social.
- Teories de l'Espai Social.
- Paisatges, Escenaris, Ruïnes i Monuments.
- Funcionalitat i Eficiència: Sistèmica de l'Espai.
- Fenomenologies i Construcció Social de l'Espai.
- Materialitat Social de l'Espai.
- Les Pràctiques Socials i l'Espai Social
- Àrees d'Activitat i Estructures Socials.
- Temporalitat: Provisionalitat, Precarietat, Mobilitat i Sedentarització.
- Discontinuitats dels Assentaments: Patró d'Assentament.

2.-REGISTRES ARQUEOLÒGICS EN ELS JACIMENTS.

- Jaciments Arqueològics i Assentaments
- Formació de Jaciments Arqueològics: Fases (Seqüència Temporal) i Problemes de Conservació.
- Teories de l'Excavació Arqueològica: Metodologies del Registre. Nivells Teòrics, Estrats, Unitats Estratigràfiques i Conjunts.
- Registres: Unitats Descriptives.

3.-TREBALL SOCIAL I ARQUITECTURA.

- Arquitectura: Monuments, Art i Arquitectura Popular.
- Treball i Arquitectura
- Terrens i Materials
- Matèria Base i Tècniques Arquitectòniques
- Tipologia Arquitectònica d'Estructures.
- Producció de Manteniment Arquitectònic

4.-LLOCS SOCIALS I ASSENTAMENTS.

- Els Llocs Socials: Realitat de la Vida Social.
- Llocs Socials: Forma, Funció i Ús.
- Llocs Domèstics i Singulars
- Unitats Domèstiques: Grups Domèstics, Famílies i Grups de Parentiu.
- Llocs Singulars.
- Llocs Especialitzats (Econòmics, Polítics, de Resistència i Coerció, Ideològics i de Suport Simbòlic).
- Necròpoli: Llocs Funeraris
- Llocs de Circulació, de Reunió i de Trobada

- Demografia i Grups Socials.
- Ús, Possessió i Propietat de l'Espai
- La Fal·làcia del Privat i el Públic
- Política i Coerció als Espais Socials
- Quotidianitat i Excepcionalitat en els Llocs Socials.

5.- COMUNITAT, CIUTAT I URBANISME.

- Campaments, Llogarets i Ciutats
- Espacialidad i Especialització
- Centralització vs Segmentació
- Jerarquització vs Horizontalització.
- Urbanisme, Ciutat i Estat.

6.-ESTUDIS DE CASOS. ASSENTAMENTS PREHISTORICOS (Selecció).

- SUD-EST IBÈRIC: HORITZÓ DE VILLENA (1500-1200 cal ANE).
- MALLORCA: HORITZÓ DE SON FERRAGUT (700-450 cal ANE).
- COSTA SUD DE PERU: HORITZONS DEL CERRO DE EL TRIGAL (700-100 cal ANE).
- COSTA SUD DE PERU: HORITZONS DE CAHUACHI (100 cal ANE-400 cal DNE)

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes Teòriques	70	2,8	CM18, CM19, KM28, KM29, SM30, SM32
Pràctiques d'Aula	20	0,8	CM18, CM19, KM28, KM29, SM30
Visites a Jaciments Arqueològics	10	0,4	KM29, KM31, SM32
Tipus: Supervisades			
Realització d'exercicis pautats d'aprenentatge	5	0,2	KM28, KM29, SM30, SM32
Tutories	15	0,6	CM18, CM19, KM28, KM29, KM30, KM31, SM30, SM32
Tipus: Autònomes			
Recerca de documentació i lectura de textos	20	0,8	CM18, KM28, KM29, KM31, SM30, SM32
Redacció de treballs i estudi	10	0,4	CM18, KM28, KM29, KM31, SM30, SM32

- Classes magistrals i sessions de debat.
- Pràctiques d'Aula : Treballs de curs sobre casos de anàlisi de la estructuració arquitectònica i dels espais socials en assentaments.
- Visita a un jaciment arqueològic per conèixer les evidències arquitectòniques i els contextos, així com activitats d'arqueologia experimental i reconstruccions realitzades.

- Exposició i debat a l'aula dels avenços i resultats dels treballs de grup

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Presentació i discussió de treballs	20	0	0	CM18, CM19, KM28, KM29, SM30, SM31, SM32
Seguiment i participació	20	0	0	CM18, KM28, KM29, KM31, SM30, SM32
Sortida de camp a un yacimiento	10	0	0	KM28, KM29, KM30, KM31, SM32
Treball escrit	50	0	0	CM18, CM19, KM28, KM29, KM31, SM30, SM31, SM32

-Participació a les discussions, qüestions rellevants i disseny a tutories dels continguts i guia del Treball (20%)

-Assistència i comentari de l'activitat de camp (10%)

-Exposició a classe dels Anàlisis dels Espais Socials en un Assentament, autoavaluable per l'alumnat (20%)

-Presentació per escrit de l'Anàlisi Crítica de la Publicació dels Estudis dels Espais Socials a un Assentament (50%). Reavaluable.

En el moment de realització/lliurament de cada activitat avaluable, s'informarà (Campus Virtual) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

La qualificació de No avaluable s'aplicarà sempre que no s'hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

En cas que es realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats als actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Bibliografia

Claus i Conceptes de l'assignatura.

CASTRO-MARTINEZ, PV; GONZALEZ MARCEN, P (1989), "El Concepto de Frontera. Impliaciones Teóricas de la Noción de Territorio Político", *Arqueología Espacial*, 13: 7-18.

CASTRO-MARTÍNEZ, PV; LULL, V; MICO, R. (1993), "Arqueología algo más que Tafonomía", *Arqueología Espacial*, 16-17. Teruel

CASTRO-MARTÍNEZ, PV et al. (1996), "Teoría de los Conjuntos Arqueológicos", en Proyecto Gatas (1). *Sociedad y Economía en el Sudeste de España*, c. 2500-900 cal ANE, Consejería de Cultura, Sevilla, "Serie Arqueología-Monografías".

CASTRO-MARTÍNEZ, PV et al (1996), "Teoría de las prácticas sociales", *Complutum*, extra 6, Homenaje a M. Fernández-Miranda, vol. II, pp. 35-48.

CASTRO-MARTÍNEZ, PV; ESCORIZA MATEU, T; SANAHUJA YLL, ME (2002), "Trabajo y Espacios Sociales en el Ambito Doméstico", *Geocrítica-Scripta Nova*, VI, 119 (10).

CASTRO-MARTINEZ, PV et al (2002), "¿Qué es una ciudad?", *Geocrítica-Scripta Nova*, VII.

CASTRO-MARTÍNEZ, PV; ESCORIZA MATEU, T; SANAHUJA YLL, ME (2003), "Trabajo, Reciprocidad y Explotación", en I. Terradas, J.L. Molina y C. Larrea, eds (2003), *El Recurso a la Reciprocidad- IX Congreso de Antropología*, Barcelona.

CASTRO-MARTÍNEZ, PV, ESCORIZA MATEU, T; SANAHUJA YLL, ME (2004), "A la búsqueda de las mujeres y a los hombres: Sujetos Sociales, Espacios Estructurados y Análisis de Materiales", *Avances en Arqueometría 2003*, Universidad de Cádiz, Cádiz.

CASTRO-MARTÍNEZ, PV; ESCORIZA MATEU, T (2005), "Trabajo y Sociedad en Arqueología", *Revista Atlántica-Mediterránea de Arqueología Social*, 7: 131-147

CASTRO-MARTÍNEZ, PV et al (2005), "Trabajo, Producción y Neolítico", *III Congreso del Neolítico en la Península Ibérica*, Santander.

CASTRO-MARTÍNEZ, PV et al (2006), *Contra la Falsificación del Pasado Prehistórico*, Instituto de la Mujer, Madrid.

CASTRO-MARTINEZ, PV et al (2009), "Unlike Communities. Domestic Architectural Duality in Late Prehistory of the Western Mediterranean", *BAR int. Series*, Oxford, 143-152.

CASTRO-MARTINEZ, PV; ESCORIZA MATEU, T (2009), "Lugares Reales y Lugares Ideales. Realidad y Construcción de Ficciones en Arqueología", *Cuadernos de Prehistoria de la Universidad de Granada*, 19.

Arqueologia dels Assentaments

BRÜCK, J; GOODMAN, M (1999), *Making places in the prehistoric world: themes in settlement archaeology*, UCL Press, London.

BURILLO MOZOTA, F (ed) (1984-93), *Arqueologia Espacial. Coloquio sobre distribución y relaciones entre los asentamientos*, 1-12. Seminario de Arqueologia y Etnologia Turolense-Colegio Universitario de Teruel, Teruel.

BURNHAM, BC; KINGSBURY, J (eds) (1979), *Space, hierarchy and society: interdisciplinary studies in social area analysis*, *BAR Int. Series*, 59, Oxford.

CLARKE, DL (1978), *Analitycal Archaeology*, 2ª ed (Arqueología analítica, 2ª ed., Ed. Bellaterra, Barcelona, 1984).

CRIBB, R. (1991), *Nomads in archaeology*. Cambridge University Press, Cambridge,

GRAEBER, David, & David Wengrow (2021), *El amanecer de todo: Una nueva historia de la humanidad*, Ariel, Barcelona.

- GUIDONI, E (1989), *Arquitectura Primitiva. "Historia Universal de la Arquitectura"*, Ed. Aguilar. Madrid.
- HASSAN, FA(ed) (1981): *Demographic Archaeology*, Academic Press, London
- KENT, S. (1990), *Domestic Architecture and the Use of Space. An Interdisciplinary crosscultural study*. Cambridge University Press
- LUMBRERAS, L. G. (2005), *Arqueología y Sociedad*, Instituto Estudios Peruanos, Lima
- MANZANILLA, L (ed) (1988), *Coloquio Childe. Estudios sobre las revoluciones neolítica y urbana*, Universidad Autónoma de México, Mexico DF.
- RENFREW, C; BAHN, P (1991), *Archaeology. Theories, Methods and Practice*, Thames and Hudson, Londres. (Arqueología. Teoría, Métodos y Práctica, Akal, Madrid, 1993).
- SPRIGGS, M (ed) (1978), *Social organisation and settlement*, BAR Int. Series, 47, Oxford.
- UCKO, PJ; TRINGHAM, R; DIMBLEDY, GW (eds) (1972), *Man, Settlement and Urbanism*, Duckworth, London.
- TRIGGER, BG (1967), "Settlement Archaeology-Its Goals and Promise", *American Antiquity*, 32-149-160.
- AA.VV. (2002), *Arqueología de la Arquitectura. Actas del Seminario Internacional de Arqueología de la Arquitectura: Vitoria-Gasteiz, 18-21 de febrero de 2002*, 1.
- Sociologia de la Producció de l'Espai Social
- AUGE, M. (1992) *Los No Lugares. Espacios del Anonimato. Una Antropología de la Sobremodernidad*, Gedisa, Barcelona.
- BOURDIEU, P (2003), *Las Estructuras Sociales de la Economía*, Anagrama, Barcelona.
- CHILDE, VG (1954), *Los orígenes de la civilización*, F.C.E., México.
- FOUCAULT, M (1975), *Vigilar y Castigar, Siglo XXI*, Madrid.
- KENT, S (ed) (1990), *Domestic architecture and the use of space. An interdisciplinary crosscultural study*, Cambridge University Press, Cambridge, "New directions in Archaeology".
- LEFEBVRE, H (1962), *Critique de la vie quotidienne*, Arché Editeur, Paris, "Le Sens de la Marche" (Crítica de la vida cotidiana, México, FCE, 1979)
- LEFEBVRE, H (1976), "La producción del espacio" en *Espacio y política, el derecho a la ciudad II Península*, Barcelona.
- SAMSON, R (ed) (1990), *The Social Archaeology of Houses*, Edinburgh University Press, Edinburgh.
- SANCHEZ, JE (1992), *Geografía Política*, Ed. Síntesis, Madrid.
- Registres Arqueològics.
- BATE, LF (1993), *Del registro estático al pasado dinámico: entre un salto mortal y un milagro dialéctico*, *Arqueología Espacial*, 18: 1-21.
- BINFORD, LR (1981), "Behavioral archaeology and the Pompeii premise", *Journal of Anthropological Research*, 37:3: 195-208
- CARANDINI, A (1997), *Historias en la Tierra. Manual de excavación arqueológica*. Crítica, Barcelona..
- HARRIS, EC (1991), *Principios de estratigrafía arqueológica*. Crítica, Barcelona.
- ROSKAMS, S. (2001), *Excavation*, Press Syndicate of the University Press (Teoría y Práctica de la excavación, Crítica, Barcelona, 2003).

WHEELER, M. (1956), Archaeology from the Earth (Arqueología de Campo, FCE, México, 1961).

"Anàlisi Espaiial" en Arqueologia

CLARKE, DL (ed) (1977), Spatial archaeology, Academic Press, Londres.

CONOLLY, J; LAKE, M (2009), Sistemas de Información Geográfica aplicados a la Arqueología, Bellaterra, Barcelona "Arqueología"

HIETALA, H (ed) (1984): Intrasite Spatial Archaeology. Cambridge Univ. Press.

HODDER, I; ORTON, C (1990), Análisis espacial en arqueología. Crítica, Barcelona.

KINTIGH, KW; AMMERMAN, A (1982): "Heuristic Approaches to spatial analysis in archaeology". American Antiquity, 47, 1: 31-63.

WHALLON, R (1973), "Spatial analysis of ocupation floors I: application of dimensional analysis of variance".American Antiquity, 38,3: 266-278.

WHALLON, R (1974), "Spatial analysis of ocupation floors II: the aplication of nearest neighbor analysis". American Antiquity, 39,1: 16-34.

WÜNSCH, G. (1989), "La organización interna de los asentamientos de comunidades cazadoras-recolectoras". Trabajos de Prehistoria, 46: 13-33.

Programari

Word, Power Point, lector de PDF, navegador internet

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(PCAM) Pràctiques de camp	1	Català/Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt